

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. חמת חדשה אף על פי שמקבלת רמונים טהורה תפרה ונקרעה שיעורה כמוציא רמונים רבי אליעזר בן יעקב אומר כפקעיות של שתי אחת מארבע במנה בן ארבעים סלעים.....2
- ב. לא שילבננו ויתננו לו אלא שילבננו כהן ויעמוד על חמש סלעים כדי לעשות בגד קטן.....3
- ג. כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול ועליה ציץ נתון לקיים מה שנאמר ושמת אותו על פתיל תכלת.....4
- ד. אבנטו של כ"ג ... זהו אבנטו של כהן הדיוט.....4
- ה. גזו ומכר ראשונה ... חייב ... דהא גזו.....5
- ו. המוכר קלחי אילן בתוך שדהו נותן פאה לכל אחד ואחד ... אימתי בזמן שלא שייר בעל השדה אבל שייר בעל השדה נותן פאה על הכל ... ובקצרכם את קציר ארצכם כתיב מעידנא דאתחיל לקצור מיחייב בכולה שדה.....6
- ז. אמר לו מכור לי בני מעיה של פרה זו והיה בהן מתנות נותנן לכהן ואין מנכה לו מן הדמים לקח ממנו במשקל נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים.....7
- ח. ערך שילוח הקן.....8
- ט. פרק שנים עשר.....9
- א. שילוח הקן נוהג בארץ ובחו"ל בפני הבית ושלא בפני הבית.....9
- ב. בחולין אבל לא במוקדשין.....10
- ג. שכסוי הדם נוהג בחיה ובעוף במזומן ובשאיין מזומן.....10
- ד. ושילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן איזהו שאינו מזומן כגון אווזין ותרנגולים שקננו בפרדס אבל אם קננו בבית וכן יוני הרדסיםאות פטור משילוח.....11
- ה. עוף טמא פטור מלשלח.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

- ו. עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור וטהור רובץ על ביצי עוף טמא פטור
מלשלה קורא זכר ... וחכמים פוטריין.....13
- ז. ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ.....13
- ח. עוף טהור שהרג את הנפש פטור משלוח מ"ט דאמר קרא שלח תשלח
את האם במי שאתה מצווה לשלחו יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו
לב"ד 14

דף קלח.

א. חמת חדשה אף על פי שמקבלת רמונים טהורה תפריה ונקרעה שיעורה כמוציא רמונים רבי אליעזר בן יעקב אומר כפקעיות של שתי אחת מארבע במנה בן ארבעים סלעים

שיעור הנקב שינקב שיטהר החמת – נאד של עור שמכניסין בו משקה,
מחולק לג' דינין¹.

כשלא נגמרה מלאכתה טהור בנקב קטן².

¹ ערוך השלחן העתיד הלכות כלים סימן קצה סעיף יב – יד
² תנן בפ"ז (מ"ב): החמת והוא נאד של עור שמכניסין בו משקה שיעורה בפקעיות של שתי, וכמ"ש הרמב"ם
בפ"ז דין ו' וז"ל: כמה שיעור הנקב וכו' החמת משתנקב כמוציא פקעיות של שתי, ואם אינה יכולה לקבל של
שתי הואיל ומקבלת של ערב מקבלת טומאה עד שתנקב רובה, עכ"ל. והדברים מתמיהים דא"כ למה נתנו
שיעור בשל שתי כיון שאין הולכין אלא אחר הערב, וכן לשון אפילו דמתניתין הוא תמוה. ויראה לי דהנה
בתוספתא דב"מ פ"ו תנא: חמת חדשה אף על פי שמקבלת רמונים טהורה, תפריה ונקרעה שיעורה ברמונים.
ראב"י אומר בפקעיות של שתי מארבע במנה שהוא ארבעים בסלע. ותוספתא זו הובאה בחולין [קל"ח א].
ופירש"י חמת חדשה של עור שלא גמר תפירתה ושייר בה סדק, אף על פי שאין בסדק כמוציא רמון [שזהו
שיעור של כלי בע"ב] טהורה שלא נגמרה מלאכתה, תפריה ונגמרה מלאכתה וחל עליה שם כלי ואח"כ נקרעה
כמוציא רמון טהורה, אבל פחות מזה לא פקע שם כלי מינה ככל כלי בעלי בתים. ור"א בן יעקב אומר בפקעיות
של שתי שהם גדולים עשר סלעים וכו', עכ"ל. ולכאורה תוספתא זו סותרת המשנה לגמרי ולכן לא הביאה
הרמב"ם, אבל קשה לומר כן כיון שהובאה בש"ס. ולכן אני אומר דהמשנה אתיא כראב"י דמשנתו קב ונקי,
וה"פ דתוספתא: דחדשה שלא נגמר מלאכתה בכל ענין טהור וגם המשנה סוברת כן. אך כיון שנגמרה
מלאכתה ונקרעת קודם שהשתמשו בה ס"ל לת"ק כרמון וראב"י ס"ל בפקעיות של שתי. ובמשנה ה"פ: החמת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכשנמרה מלאכתה וקודם תשמיש, בנקב שיוצא דרכו פקעיות של שתי, כלומר כעין כדורים של חומים³ שעושים מהן השתי והוא דק משל ערב, או עד שתנקב רובה.

ואחר תשמיש בפקעיות של ערב. ואין חילוק בין חמתות גדולות לקטנות.

ב. לא שילבננו ויתננו לו אלא שילבננו כהן ויעמוד על חמש

סלעים כדי לעשות בגד קטן

כבר התבאר לעיל דף קלז. ששיעור הנתינה בראשית הגז: בשו"ע נאמר "מי שיש לו הרבה גיזות ורוצה לחלקם להרבה כהנים, יתן לכל אחד מהם צמר אפילו כשהוא מטונף לפחות בכמות שלאחר שילבננו הכהן יהא בו משקל חמשה סלעים⁴ שראוי לעשות בו בגד קטן⁵ שהיא מתנה המועלת"⁶ וי"א דהוא שיעור הנתינה תמיד⁷, ומ"מ יחמיר כרמב"ם⁸ ויתן לכהן אחד מששים מכל מה שגזו במשקל⁹ וי"א דא' מששים הוא השיעור הנתינה תמיד¹⁰ ומדאורייתא סגי בכל שהוא¹¹. וי"א דהשיעור הנ"ל הוא מדאורייתא כשיש לו¹².

שיעורה בפקעיות של שתי קודם תשמיש אחר שנמרה מלאכתה כראב"י, ולזה אמר אף על פי שמקבלת של ערב טמאה, כלומר דאע"פ שאחר תשמישה כשנקרעת ומקבלת של ערב טמאה, מ"מ קודם תשמיש שיעורה כשל שתי ולא כשל ערב. שם

³ פיה"מ להרמב"ם כלים פי"ז מ"ב

⁴ ביהודה שהן עשר סלעים בגליל – משנה שם, דהיינו 100 גרם, ויתן 200 ג' שאחרי הליבון ישאר 100 ג' – גז צאנך המובא בדרך אמונה שם סקקי"ז

⁵ דהיינו האבנט של הכהנים חולין קלח וברש"י שם

⁶ לפי שהוזכר בפסוק לשון נתינה – תתן לו (דברים י"ח) – חולין פ"א משנה ב' קלה. שו"ע שלג יג

⁷ 100 ג' וכנ"ל – גז צאנך עמ' קיב

⁸ ביכורים פ"א א

⁹ וי"א בשווי כגון צמר טוב ששווי א' מששים של שווי הרע השוקל יותר, – הגר"ח בדרך אמונה סק"ח בשם הרדב"ז ח"ה רח"צ, ואף שהשו"ע השמיטו כתב הגר"א יב שהסכים בזה

¹⁰ דרך אמונה סק"ח וסקקי"ג שכתב שהשו"ע פסק כרמב"ם שיתן א' מששים, ודייק כן מדברי השו"ע שכתב שיתן ה' סלעים רק "מי שיש לו הרבה גיזות", וכן ממשי"ב בסעיף ט שחייב רק ביש לו גיזה בששים סלעים, עי"ש, ומ"מ צ"ע דאין זה מפורש בשו"ע ועי"ש בהה"ל דאין בזה עין יפה דאינו שכיח

¹¹ ש"ך שם ס"ק י וכן משמע ברבינו יהונתן בר"ן ובתוס' הרא"ש שקלז:

¹² חזו"א יו"ד ריד בס"פ פראה"ג, ועיין בזה בבאה"ל ד"ה שנאמר וד"ה ואין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ג. כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול ועליה ציץ נתון לקיים מה שנאמר ושמת אותו על פתיל תכלת

י"א¹³ שהכהן הגדול היה לובש מתחת לציץ כיפה קטנה של צמר, וי"א¹⁴ שהיה רצועה ברוחב ב' אצבעות שעליה הציץ נתון ומונח על מצחו, ויש חולקים¹⁵ ואומרים שכיפה של צמר הכונה לפתילי התכלת שמחזיקים את הציץ.

ד. אבנטו של כ"ג ... זהו אבנטו של כהן הדיוט

¹³ דעת רש"י בסוגיין אולם אפשר שבנתו כמ"כ כפי' החומש שמות כח לו "הפתילים היו בנקבים ותלויין בו בשני ראשים ובאמצעיתו ששה בשלושה מקומות הללו, פתיל מלמעלה, אחד מבחוץ, ואחד מבפנים כנגדו, וקושר ראשי הפתילים מאחורי העורף שלשתן, ונמצאו בין אורך הטם ופתילי ראשו מקיפין את הקדקדק, ופתיל האמצעי שבראשו קשור עם ראשי השנים, הולך על פני רוחב הראש מלמעלה, ונמצא עשוי כמין כובע, ועל פתיל האמצעי הוא אומר והיה על המצנפת, והיה נותן הציץ על ראשו כמין כובע על המצנפת, ואם כן לא היה עוד כובע אלא הפתילים היו כמין כובע וכן הבין דברין בפמ"ג א"א לב נו, אולם עיין צידה לדרך שדחה זאת והוכיח שכיפה היינו כיפה ממש עיין במנחת חנוך (צמ, ו) נקט שהיתה כיפת צמר ממש, ואינה חוצצת כי כך גזר הכתוב. ולפי זה דנו האחרונים [הנהגות אמרי ברוך לטורי אבן חגיגה יז. ובמקדש דוד לו סק"א, ובדבר אברהם ח"ב כב] אם שייך ריצוי ציץ ביוה"כ כשהכהן לבוש בבגדי לבן, או שאינו יכול ללבוש משום שהכיפה עושה יתור בגדים. וראה תוס' קידושין [סו א] שיכול ללבוש ציץ אפילו בלי שמונה בגדים, ואם כן יתכן שלבש את הכיפה רק כשלוש את הציץ לבדו, שאז צריך לו לקיים "על פתיל תכלת, וכשלוש ח' בגדים די שיהא על המצנפת, [ובאמרי ברוך נקט שמרצה בכך, ובבית הלוי ח"א ג, כתב שאינו מרצה], רבינו מיוחס עה"ת שם רבותי אמ' כפה של צמר היה מונח על ראשו של כהן גדול. ועליה ציץ נתן לקיים מה שנ' ושמת אותו על פתיל תכלת. והיא רצועה עשויה בהוסי צמר רחב ב' אצבעות. ועליה ציץ נתון ומונח על מצחו וכן עושין אף לנשים כמו ששינינו בשבת לא בכבול לרשות הרבים. ומפרש שהוא כפה של צמר ומחובר היה עמו. לכך נאמ' כאן ושמת אותו ולהלן נאמ' ויתנו עליו (שם ל"ט ל"א). והיה על המצנפת. קצות הפתילים שוכבים על קצות המצנפת מאחרי הראש. ועיין צידה לדרך הביא המאור הגדול הרב אלפסי ז"ל במסכת שבת בפרק במה אישה רי"ף שבת פ"ו, בפסקא ד"ה ולא בכבול. אנב גרר דכיפה של צמר האמורה בנשים לענין שבת כתב וז"ל, ופירוש כיפה של צמר חומי דעמרא דגדילין ועבדין בהוצא פירוש שבכא וגדר קנים ורחב שני אצבעות שעור ציץ כדאמרינן כיפה של צמר היתה מונחת וכו'. וכן בעל הערוך ז"ל ערך כפה בפירוש שני כתב כמוהו באומרו כיפה של צמר דאשה היא חומי דעמרא דגדילין מעשה עבות ברוחב שני אצבעות שיעור ציץ כדאמרינן פרק ראשית הגז כיפה של צמר וכו' וכיצד היה מונח וכו'. שהמובן מדברי שניהם כי הכיפה הזאת של כהן גדול לא היתה כיפה של חצי כדור לכסות גם הקדקדק אבל היתה כיפה היינו היקף רחב שני אצבעות ברוחב הציץ ומקפת גם כן מצד המצח שעל הצד ההוא היה טס הזהב מחובר. אחר שכתבתי זה מצאתי שגם מהרא"י (בעל תרומת הרשן) הקשה על רש"י והניח הדבר בקושיא וצל"ע

¹⁵ דעת הרמב"ם עיין מ"ש מרן ז"ל דבס"פ ראשית הגז תניא כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול ועליה ציץ נתון לקיים מ"ש ושמת אותו על פתיל תכלת ולא ידע למה השמיטו רבינו ע"כ. לענ"ד נראה דלא השמיטו וכבר הזכירו לעיל פ"ט הל' ב' ופתיל תכלת למטה ממנו וכו' ודלא כפי' רש"י ז"ל וכן מצאתי להרב תורת חיים ז"ל. מעשה רקח הלכות כלי המקדש פרק י הלכה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת יומא דף יב. שבגדי כהונה¹⁶ שלשה מינים, בגדי כהן הדיוט, ובגדי זהב, ובגדי לבן

בגדי כהן הדיוט הם ארבעה כלים כתנת ומכנסים ומגבעות ואבנט, ארבעתן של פשתן לבנים וחוטן כפול ששה, והאבנט לבדו רקום בצמר¹⁷ משולשה מינים דהיינו פשתן שהוא שש וצמר צבוע בתכלת, וצמר צבוע ארגמן, וצמר צבוע תולעת שני, וכל מין היה כפול ששה. נמצא שהיה כפול כ"ד חומין¹⁸.

בגדי זהב הן בגדי כהן גדול והם שמנה כלים, הארבעה של כל כהן, ומעיל ואפוד וחושן וציץ, ואבנטו של כהן גדול מעשה רוקם הוא והוא דומה במעשיו לאבנט כהן הדיוט.

בגדי לבן הם ארבעה כלים שמשמש בהן כ"ג ביום הכיפורים כתנת, ומכנסים, ואבנט, ומצנפת, וארבעתן לבנים וחוטן כפול ששה ומן הפשתן לבדו הם.

ה. גזז ומכר ראשונה ... חייב ... דהא גזז

ראשית הגז, מצותה בתחלת הגזיזה¹⁹, שנקראת ראשית²⁰, כלומר שיפריש מהגזיזה הראשונה שגזז²¹ ויפריש מיד²² ומ"מ נראה שחייב לתננה לכהן רק

¹⁶ רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ח הלכה א – ג

¹⁷ שהלכה כרבי מחבירו שפסק דאבנט כהן הדיוט של כלאים. כס"מ ועיי"ש באחרונים על הרמב"ם

¹⁸ משנה למלך כאן ותמה על הרמב"ם אמאי לא הזכירו, ועיי"ש במעשה רקת ובמרכה"מ שכתבו פשוט דלא הוצרך רבנו לבאר מ"ש בתורה

¹⁹ תוספתא ריש פרק י' דחולין, שו"ע שלג יא, לבוש שם

²⁰ רדב"ז לרמב"ם ביכורים פ"י טו

²¹ שערי צדק משפטי ארץ פ"ט א, ובינת אדם שם ה, וראה בתפארת יעקב ריש פירקין שתמה למה נקרא ראשית שהרי יכול להפריש ממה שירצה

²² חסדי דוד לתוספתא שם ד"ה ראה"ג, ולבוש ס"א ה לגבי זרוע לחיים וקיבה שזריזים מקדימים למצוות, ובצה"ל סקר"ה תמה עליו דאין מצוה בהפרשה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אחרי שיגזו חמשה צאן²³ ואם הפריש²⁴ בין באמצע בין בסוף²⁵ יצא²⁶.
ולפיכך אם מכר קצת הצאן לאחר שהתחיל לגזוז, חייב²⁷.

**ו. המוכר קלחי אילן בתוך שדהו נותן פאה לכל אחד ואחד
... אימתי בזמן שלא שייר בעל השדה אבל שייר בעל
השדה נותן פאה על הכל ... ובקצרכם את קציר ארצכם
כתיב מעידנא דאתחיל לקצור מיחייב בכולה שדה**

המוכר מקומות²⁸ מקומות משדהו לאנשים הרבה²⁹, ואפי' הן סמוכין זה לזה
ואין מפסיק ביניהן שדה של בעה"ב, אם מכר כל השדה, ולא השאיר כלום
לעצמו שאז החיוב עליהם, כל אחד ואחד נותן פאה אחת מחלקו שלקח,
ואינן מנכין לו דמי הפאה ממעות המכר³⁰ כיון שבשעת קצירה הוא שייר
לכמה אנשים.

²³ מכתב הגר"ש וואזנר בריש ספר ראשית הגז ובשבת הלוי ח"ח רנ, ויתכן שהוא רק לרב חסדא (קלח). שהחייב
מתחיל משעת גזיזת הכבש הראשון ולכן גזז ומכר חייב וכמו שביאר הר"ן שם, ולא לשיטת רב נתן בר הושעיא
שם דס"ל שגזז ומכר פטור שחיו ראשית הגז בסופו – חזון יחזקאל סוף תוספתא א' בביאורים. ועיין בזה בס'
גז צאנך עמ' לז

²⁴ הכונה נתן – דרך אמונה סקק"א

²⁵ פי' לא מהגיזה הראשונה שגזז

²⁶ שו"ע שלג יא ואין עורים בזה בכל תאחר – טורי אבן לראש השנה ד

²⁷ רמ"א שלג יב

²⁸ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ג הלכה יח

²⁹ אבל אם מכר לאיש אחד והם סמוכים זה לזה נותן הלוקח פאה אחת לכל מה שקנה אבל אם מפסיק ביניהן
שדה של בעה"ב לא כתב רבנו בהדיא מה דינו אבל שאר הראשונים כתבו שאם מפסיק קרקע של בעה"ב
אפי' מכר לאיש א' נותן פאה מכל א' וא' א"כ מכר לו גם זכות בקרקע ליניקה ואפי' באילנות שאין מפסיק
אלא גדר מ"מ קרקע של אחר עדיפא טפי ומפסקת. דרך אמונה שם ועיין בצה"ל רא
³⁰ הלכתא גבירתא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם התחיל בעל השדה לקצור שכבר חל עליו מצות פאה על כל השדה, ומכר מקצת ושייר מקצת, אפי' ענף אחד בעל השדה נותן פאה הראויה לכל³¹, שכיון שהתחיל לקצור נתחייב³² בכל³³.

ו"א³⁴ דאפי' הי' בשדהו זרעים ואילנות ומכר האילנות אם עיקר ורוב השדה הי' הזרעים כיון שהתחיל לקצור הזרעים כבר חל עליו חובת פאה גם מן האילנות ולכן אם השאיר אילנות צריך ליתן מהאילנות שהשאיר על הכל. וי"א³⁵ דוקא אם התחיל לקצור מין זה וי"א אפי' מין אחר

ואם מכר תחלה לפני שהתחיל לקצור שעדיין לא חל עליו החיוב מפריש הלוקח על מה שלקח ובעל השדה על מה ששייר³⁶.

ז. אמר לו מכור לי בני מעיה של פרה זו והיה בהן מתנות נותנן לכהן ואין מנכה לו מן הדמים לקח ממנו במשקל נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים

כבר התבאר לעיל דף קלא. קלב. ובמסכת ב"ק דף קטו. שאם אמר לטבח³⁷ מכור לי בני מעיה או ראשה או ידה³⁸ של פרה, והיו בה מתנות הקיבה הזרוע או הלחיים, נותנן הלוקח לאיזה כהן שירצה המוכר³⁹ ואינו מנכה לו

³¹ ומש"כ רבנו לעיל בפ"ב ה"ה קצר חציה ומכר חציה הלוקח נותן פאה לכל חיינו בשלא שייר
³² דכתיב ובקצרכם וגו' משמע מתחלת הקצירה כבר חל עליו המצוה, משמע מלשון רבנו בפיה"מ דהוא מה"ת
וכן משמע ברש"י חולין קל"ח א' ובתוס' הרא"ש שם ד"ה אר"ח ואף על גב דקצרוה לסטים חציה השני פטור
הכא הלוקח הוי בשלוחו אך אם הי' בדעתו בתחלה למכור לא מסתבר כלל שיהא מדאורייתא מחויב להפריש
על הכל כיון שאין בדעתו לקוצרה וצ"ל דמיירי שמתחלה לא הי' דעתו למוכרה ואח"כ נמלך אך מדרבנן אפשר
דבכל גווני חייבוהו ולכן לא נזכר חילוק בזה וצ"ע. צה"ל רמז
³³ ולכן ימתין בעל השדה עד שהלוקח ינמור לקצור ואז יקצור הוא ויתן פאה שמצות פאה בסוף הקצירה ואולי
א"צ לקצור אלא ישאיר כדי פאה ויקרא לה שם בסוף הקצירה של הלוקח. צה"ל ריד
³⁴ הר"ש

³⁵ ב' פירושים בר"ש וכן ברע"ב הביא שניהן וברא"ש כאן לא העתיק רק פי' ראשון דדוקא התחיל ממין זה
משמע דדעתו דכן עיקר אף על גב דבתוספותיו בס"פ ראשית הגז יישב גם פי' הר"ש השני. צה"ל רמז
³⁶ הו"ל כשני אנשים ומפריש כל א' על שלו ואפי' אם ירצה להפריש על של הלוקח י"ל דלא מהני. דרך אמונה
ק"ח

³⁷ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ט הלכה טו, שו"ע ונו"כ יו"ד סא לב

³⁸ תוספתא פ"ט דחולין

³⁹ שטובת הנאה לבעלים. ד"ת ס"ק קפ"ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

להמוכר מן הדמים, שהמוכר יכול לומר לו לא מכרתי לך את המתנות שאין אדם מוכר את המצוה⁴⁰.

ודוקא במכר לו הבני מעיים ביחד עם המתנות, אבל⁴¹ אם מכר לו המתנות לבדן בודאי נתכוין לגזול, וקנאן הלוקח, ואין חייב ליתן וי"א שגם המוכר פטור וי"א שהמוכר חייב מפני שמרויח.

לקחם ממנו במשקל כלומר שהלוקח שקל לעצמו⁴² שלא מדעת בעה"ב, נמצא הוא הגזול וצריך להחזירם להכהן שזר החוטף מתנ"כ צריך להחזירם להכהן שלא קנאם ונותנם לכהן ומנכה לטבח מן הדמים ולא ישלם לו עבור המתנות וכן אם שילם יחזיר דמי המתנות שהרי שילם לו לפי המשקל וכיון שלא קנה המתנות וצריך להחזירם נמצא שנתן לו דמים יתרים כמשקל המתנות וצריך המוכר להחזירם לו⁴³.

ואם הלוקח⁴⁴ איננו כאן צריך המוכר ליתן הדמים לכהן אם הלוקח כבר שילם לו שהרי המוכר הרויח ולא נתכוין לגזול.

הדרן עלך שילוח הקן

⁴⁰ ולא דמי למוכר מתנות שלא ברשות לעיל קל: ששם שהמוכר נתכוין לגזול ומתנ"כ נגזלות אבל כאן לא נתכוין לגזול. לפיכך דוקא במכר לו הבני מעיים ביחד עם המתנות אבל אם מכר לו המתנות לבדן בודאי נתכוין לגזול וקנאן הלוקח ואין חייב ליתן כמו שהתבאר שם לדעת רבינו ולדעת תוס' הריטב"א ותוס' הרא"ש המוכר חייב מפני שמרויח

⁴¹ ד"ת ס"ק קפ"ז

⁴² חזו"א יו"ד סי' ז' סק"ה וב"כ הפר"ח ועי' פמ"ג

⁴³ ואפשר דאפי' אכלן הלוקח מנכה לו מן הדמים דממון כהן קאכיל. חזו"א שם ועי' בר"י מנרבונה שב' ג"כ כן רק שב' מטעם דמשתרשי ליה

⁴⁴ עי' חזו"א שם וז"ש בב"ק קמ"ז א' אף עם הטבח וב"פ הרא"ש בפ' הזרוע סי' ח' והר"י מנרבונה ורי"ז והטור וב"כ המאירי [ע"ש שחילק בין מוכר המתנות בפרט ובין מוכר הכל] וב"פ הש"ך סקל"א ויש"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דף קלח:

פרק שנים עשר

א. שילוח הקן נוהג בארץ ובחו"ל בפני הבית ושלא בפני הבית

המוציא קן צפור והאם רובצת על הבנים, הרי הוא מצווה לשלח את האם קודם שיקח את הבנים, שנאמר (דברים כב פסוק ו – ז) **כִּי יִקְרָא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ אֲפֻרְחִים אוֹ בִּיעִים וְהָאִם רֹבֶצֶת עַל הָאֲפֻרְחִים אוֹ עַל הַבִּיעִים לֹא תִקַּח הָאִם עַל הַבָּנִים. שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאִם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהֵאֲרַכְתָּ יָמִים.**

יש במצוה זו לאו ועשה. הלאו לא תקח האם על הבנים⁴⁵. והעשה ששלח תשלח את האם⁴⁶, והלאו ניתק לעשה כרבנן⁴⁷. ולכן הלוקח את האם בעודה על הבנים ועבר על הלאו יכול לתקנו ע"י שישלחנה קודם שתמות ופטור⁴⁸ והעובר ע"ז ולא שלחה, שמתה או ששלחה אדם אחר, בטל עשה ועבר על לאו.

⁴⁵ ונמנה במוני המצוות – רמב"ם (לאוין שו) חינוך (תקמד) סמ"ג לאוין קנ סמ"ק רעד. רס"ג ל"ת קלו אזהרות לר"ש א' גבירול זהר הרקיע ל"ת קטו

⁴⁶ ונמנה במנין המצוות רמב"ם (עשין קמה) חינוך (תקמה) סמ"ג עשין סה סמ"ק רנ אזהרות לר"ש א' גבירול זהר הרקיע עשה סז, וכ"כ הובא ביראים שפז רבינו ירוחם אדם נתיב טו ח"ה [כג] כלבו קיא וחרדים פט"ז מב

⁴⁷ ודלא כרבי יהודה – להלן קמא

⁴⁸ חינוך סוף תקמה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שלוח הקן נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית⁴⁹. ושלח בפני הבית⁵⁰. מי שפגע בקן בשבת, אסור לו לשלחה⁵¹. ויקיימנה בלילה⁵². ולא מהני שליחות במצוה זו⁵³ ונחלקו אם יכול לכבד אחרים⁵⁴.

ב. בחולין אבל לא במוקדשין

המקדיש עוף לבדק⁵⁵ הבית⁵⁶ ופרח מידו והרי הוא מכירו ומצאו רובץ על האפרוחים או על הביצים לוקח הכל ומביאן לידי גזבר, שאין שלוח האם נוהג במוקדשין שנאמר ואת הפנים תקח לך ואלו אינן שלך.

ג. שכסוי הדם נוהג בחיה ובעוף במזומן ובשאינן מזומן

⁴⁹ עיין בשו"ת חת"ס או"ח ק שתמה על הטעם הנאמר בתקוני זוהר למצוה זו שהוא לעורר רחמי שמים על הגלות דא"כ מה טעמה בזמן הבית ולעת"ל, ובאמת בזוהר הנ"ל מובא ששאל רבי אליעזר ברשב"י כך את אביו והשיב לו שאז הוא לעורר רחמים על נשמות אנשים הנמצאים בגלות הגלגולים

⁵⁰ חולין פ"א משנה א, קלח: וכתוב שם שאין בזה חידוש, ועין בחת"ס הנ"ל שהוכיח מהנמרא הזו שפליג הש"ס – הנגלה על טעם הזוהר הנ"ל דלשטתו יש בזה חידוש, וכנ"ל, והלכה כנגלה, עי"ש

⁵¹ שו"ת חתם סופר או"ח ק – לא מבעיא לרמב"ם שצריך לתופסה בכנפיה והוי צידה, ואפילו באינו מחוסר צידה הוי מלטול מוקצה, ולרש"י שיכול להפריח בלי נגיעת יד לכאורה היה מותר, אלא דלטעם הזוהר (תיקון ו') שהוא להזכיר יללה לעילא על הגלות נראה גם לאסור, ועוד שלטעם הנגלה אינו חייב במצוה כשאינו צריך את הבנים, ותמה למה לא הזכירו הפוסקים איסור זה, עי"ש בחת"ס

⁵² שאז ברור שהאם רובצת על הקן משא"כ ביום שלפעמים האב יושב, – כ"כ בס' קן צפור ועוד ספרים בשם מומחים

⁵³ דבר אברהם ח"ב ח' ענף ח משום שכל דבר שהשליח חייב בו אינו יכול לשלחו, (ולזכות בבנים יכול לשלוח)

⁵⁴ בס' שלוח הקן עמ' מא – מו הסיק ע"פ הכרית ופליתי כח והחכמת אדם כלל ח בב"א ז לגבי כסוי הדם והשערי תשובה תקנה [יב] דלא יכבד וכתב דאף התבואות שור שם יו"ד כח מודה בכח"ג, ובס' קן ציפור כתב דמותר לכבד עמ' כא ונהגו לכבד לגדולי ישראל

⁵⁵ רמב"ם הלכות שחיטה פרק יג הלכה ב

⁵⁶ וכי תימא אמאי לא כתב דין קדשי מזבח דשמואל דאמר קדשי בדק הבית אף קדשי בדק הבית קאמר וא"כ היה לו לכתוב קדשי מזבח או לפחות ליתן טעם שלח תשלח במי שאתה מצווה וכו' שהוא טעם השוה לקדשי מזבח ולקדשי בדק הבית. וי"ל דקדשי מזבח מפקין ליה מעוף שהרג את הנפש דפטור מלשלח וכו' דזה מפקין ליה מקרא דשלח תשלח יצא זה שאי אתה מצווה וכו' כדאמרו בגמ' הילכך עוף טהור וכו' פטור מאי טעמא דאמר קרא שלח תשלח וכו' וכיון שכתב דין עוף שהרג וכו' מכאן נלמוד דין קדשי מזבח דחד טעמא הוא. לח"מ שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת ביצה דף ז. ולעיל דף פג: שהשוחט היה⁵⁷ או עוף מצות עשה לכסות את דם השחיטה, שנאמר (ויקרא יז פסוק יג) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֵצֵא צִיד תְּיָה או עוף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמּוֹ וְכִסָּהּ בְּעֶפֶר.

נוהג בחיה ועוף למעוט בהמה שאינו נוהג בה.

ונוהג במזומן ובשאינו מזומן⁵⁸, בין צדן עתה בין שהיו מזומנים בידו כגון אווזים ותרנגולים. לא נאמר אֲשֶׁר יֵצֵא אלא בהווה. הכיסוי הוא מצוה בפני עצמה ואינו תלויה בשחיטה⁵⁹, לפיכך השחיטה כשרה אפילו הזיר ולא כיסה⁶⁰, אלא שעבר מצות עשה של כיסוי.

למרות שמצות כיסוי⁶¹ הוא כל זמן שירצה יכסה ולא דוקא מיד לכתחלה ודאי נכון לכסות מיד דחביבה מצוה בשעתה ושמא ישכח.

ד. ושילוח הקן אינו נוהג אלא בעוף ואינו נוהג אלא בשאינו

מזומן איזהו שאינו מזומן כגון אווזין ותרנגולים שקננו

בפרדס אבל אם קננו בבית וכן יוני הרדסאות פטור

משילוח

⁵⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד כח ה

⁵⁸ משום דתנן גבי שלוח הקן דאינו נוהג במזומן קאמר גבי כיסוי דנוהג בין במזומן בין בשאינו מזומן. רדב"ז שם

⁵⁹ וא"ל ממ"ש הרא"ש והביאו הטור סי' כ' דמצות כיסוי היא גמר מצות שחיטה דבאמת היא מצוה בפני עצמה אלא ששייכה אחר מצות שחיטה כמו תפילין של ראש עם של יד. ואין להקשות למה פסק בהג"ה סי' י"ט סעיף ד' שמותר לדבר בין כיסוי לשחיטה מאי שנא מסח בין תפילין לתפילין י"ל דבתפילין שייכה הברכה דשל ראש גם על של יד. מ"ז שם ב

⁶⁰ מיהו היכא דהעם פרוצים במצות כסוי שאינם מכסים כדין או שאינו מברכי' על הכסוי או על השחיט' יש לקנוס ולחייב מלקו' וגם יש לאסור השחיטה להעובר משו' מיגדר מילתא כן משמע מדברי מהרש"ל. ש"ך שם ג

⁶¹ וראיה משחט חיה לא יכסנה עד שיבדוק הריאה ואי הוה מצות עשה מיד איך עוקר מצות עשה בשביל בדיקת הריאה וכי תימא יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מן התורה הוה להו לתקוני לכסות מיד ולברך אחר כך או בלא ברכה כי אין הברכה מעכבת ופשוט הוא דלא כמ"ש בכרתי ופלתי אות א' דביטל מצות עשה אם לא כיסה מיד וזה אינו כמ"ש. פמ"ג משב"ז יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שלוח הקן אינו נוהג אלא בשאינו מזומן⁶². איזהו שאינו מזומן כגון אווזין ותרנגולין, שמרדו ויצאו מן הבית, ואינן חוזרות לבית, ונעשו מדבריות, וקננו בפרדס⁶³ שאינו משתמר⁶⁴ ויוני שובך ועליה, וצפרים שקננו בטפחים⁶⁵ ובבורות, בכל אלה חייב⁶⁶.

קן המזומן אצלו, כגון אווזין ותרנגולין שקננו בבית ולא מרדו, וכן יוני הרדסאות שהם יונים שדרך ליגדל עם בני אדם בבתים פטור משלוח הקן⁶⁷.

נטל הבנים [–הביצים] והחזירן לקן ואחר כך חזרה האם עליהם פטור מלשלח⁶⁸. דהוה ליה קן מזומן⁶⁹.

אם הונבהה האם מעל הביצים⁷⁰ אם המקום שלו זכתה לו חצירו⁷¹ והוה ליה מזומן, ופטור⁷². אם לא הונבהה האם מעל הביצים אע"פ שהמקום שלו⁷³. חייב לשלח⁷⁴.

המוצא קן בחצר המשתמרת אינו חייב במצות שלוח הקן ואינו יכול לקיימה⁷⁵. וכדי שלא יהיו הקינים שיבנו ברשותו מזומנים ויוכל לקיים בהם את מצוות שלחו הקן, נתנו עיצה⁷⁶ שיכוון לכתחילה במחשבתו פעם אחת

62 דכתיב (דברים כב) כי יקרא

63 ופרדס לאו מזומן הוא שיכולים הם לברוח – רש"י שם

64 אבל במשתמר פטור דהוי כמו ביתו ש"ך רצב ג, ממשמעות רש"י ורבינו ירוחם נתיב ט"ו אות ד"ג

65 (פירוש כלי חרס הבנוי בכתלים אשר שם צפרים יקננו)

66 שו"ע ונו"כ יו"ד רצב ב

67 ששלוח הקן אינו נוהג אלא בשאינו מזומן

68 חולין פ"א משנה ג, קמא

69 כיון דנטל את הביצים [וזכה בהן] – רש"י שם קמא. שו"ע רצב ה, [ש"ך רצב י]

70 עד כדי שתצא מתחת ידו או שהונבהה מעצמה – ש"ך רצב ה ע"פ השו"ע שם ד ויא

71 דחצרו קונה שלא מדעתו – שו"ע חו"מ סי' ר'

72 ש"ך שם ע"פ רש"י שם קמא. ש"ך רצב י, שו"ע רצב ב

73 חצר שאינה משתמרת – שבמשתמרת הוי ליה מזומן – ב"מ קב

74 ש"ך רצב ד משמעות השו"ע רצב ב דכיון דאסור לו לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם, חצירו לא

קונה לו דכיון דאיהו לא מצי זכי לא זכי ליה חצירו. – ש"ך שם

75 שנאמר כי יקרא פרט למזומן, ונחשב זה למזומן – בבבא מציעא קב

76 הגר"ד יונגרייז זצ"ל ראב"ד ירושלים מובא בספר קן ציפור פ"ג ובס' שלח תשלח דין כא שהסכימו עם עצה זו האגרות משה ח"ד יו"ד מה, והגר"ש אלישיב ועוד, וכתב שכן הוא בחת"ס חולין קמא:

הלכות הדרה היומית

מסכת חולין

בחיינו שאין ברצונו שחצרו המשתמרת תזכה בשבילו לעולם בביצים ואפרוחים שיהיו שם ואז יכול לקיים המצוה לעולם ברשותו ואפילו אם עבר דירה למקום אחר⁷⁷ ויש שפקפקו בעצה זו⁷⁸ וי"א שהיום שרוב בני אדם אין דעתם נוחה מהמצאות יונים וקנים ברשותם, אפילו לא חשב שאין ברצונו לזכות בהם יכול לקיים המצוה⁷⁹.

ה. עוף טמא פטור מלשלח

שלוח הקן אינו נוהג אלא בעוף טהור. אבל עוף טמא פטור מלשלח⁸⁰ ונוהג אפילו אם האם טרפה⁸¹

ו. עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור וטהור רובץ על ביצי עוף טמא פטור מלשלח קורא זכר ... וחכמים פוטרין

היה זכר⁸² רובץ על הקן, אפילו בעופות שדרך הזכר לרבוץ כגון מין הנקרא "קורא"⁸³, או שעוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור, או עוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא, פטור מלשלח⁸⁴.

ז. ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ

⁷⁷ הגר"ש אלישיב הגר"י פישר שם

⁷⁸ ממ"ש בחולין קל"ט: – נאמר "בדרך" – מה דרך שאין קנו בידך, אף כל שאין קנו בידך, וכאן כיון שיכול לחזור בו ה"ז בקנו בידו – הגר"ש"ז אויערבך במנחת שלמה ח"ב צו וכו', הובא בס' קן ציפור, עמ' קנח ועיי"ש מה שהשיב

⁷⁹ שלח תשלח דין כא בשם הגר"ח קניבסקי והגר"ח פ"ש שנינברג, וכתב שהגר"ש"ש אלישיב חלק ע"ז

⁸⁰ חולין פ"א משנה א–ב, קל"ח; דכתיב (דברים כב) "צפור", ואמר רב יצחק צפור טהור אשכחן דאיכרי צפור, טמא לא אשכחן דאיכרי צפור – חולין קל"ט: שו"ע יו"ד רצב א

⁸¹ שו"ע רצב א

⁸² שו"ע ונו"ב יו"ד רצב ז

⁸³ ובקורא נקבה דברי הכל חייב. מלאכת שלמה פ"ב מ"ב

⁸⁴ דהאם רובצת כתיב ולא האב שרובץ. ועוף טמא שרובץ על ביצי עוף טהור שפטור מלשלוח, משום דכתיב כי יקרא קן צפור ולא אשכחן טמא דאיכרי צפור, ואף על גב דהבנים צפורים הם ובני שלוח הם, מכל מקום קן צפור בעינן שתהא האם שהיא מקננת צפור טהורה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומית להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר לעיל דף קלה. שראשית הגז אינו נוהג בחוץ לארץ⁸⁵, אפילו לא במקומות הסמוכים לארץ⁸⁶ והגדל בארץ ונגזז בחוץ⁸⁷ וי"א שמן התורה ראשית הגז נוהג אפילו בחוץ⁸⁸, אלא שלא נהגו כן⁸⁹. ויש שכתבו⁹⁰ שהנותן ראשית הגז בחוץ נקרא הדיוט⁹¹ אבל מצינו לגדולי הדורות שנהגו כן אף בחוץ⁹².

יש מגדולי הדורות שהשתדלו לקיים מצוה זו⁹³ ויש שסינגרו על אלה שאינם מקיימים אותה היום⁹⁴ ויש שכתב שאין נוהגים כן היום אף בארץ ישראל⁹⁵ והשיגו עליו⁹⁶.

ת. עוף טהור שהרג את הנפש פטור משלוח מ"ט דאמר קרא שלח תשלח את האם במי שאתה מצווה לשלחו יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לב"ד

⁸⁵ רמב"ם ביכורים פ"א שו"ע יו"ד שלג א, כרב נחמן בר יצחק האידנא נהוג עלמא כהני תלת סבי וכו' הפוסקים כרבי אילעאי שלומדים נתינה נתינה מתרומה – חולין קלו; וי"א דפסקין כר' אילעאי ולא מטעמיה – רמב"ן שם ועוד, ועיין ר"ן שם ואור שמח שם הלכה א, ודלא כסתם משנה – חולין פ"א מ"א (קלה). שנוהג גם בחוץ.

⁸⁶ אף שחייבים בתרו"מ – רמב"ן ורשב"א המובאים בחידושי הר"ן והריטב"א קלו:

⁸⁷ חזו"א שביעית ב' סק"ו

⁸⁸ רמ"א שם בשם הטור דפסקין כרבנן ודלא כרב אילעאי. וכתב מג"ח תקח [ג] בשו"ע הובאו ב' בדעות ומה לנו להכריע

⁸⁹ יש"ש פרק ראשית הגז י"א מדברי הרא"ש בסוף פרק ראשית הגז

⁹⁰ ככל דבר שפטרנוהו רבנו ועושהו, עיין מש"כ בזה הברכי יוסף שלג, ובשדי חמד ח"ג 164–165 ו 81

⁹¹ שו"ת חת"ם יו"ד שא, וכתב שנהג כן הפלתי, וי"ל דגם היש"ש לא כתב כן רק לדעת בשו"ע ולא לדעת הרמ"א ועיין בית לחם יהודה בשם מהרי"ל צט בשם מהר"ם שיעשה כן [הפרשת זרוע לחיים וקיבה בחוץ] רק בצינעא, ובכף החיים ס"א צו פליג עליה עי"ש. וגם הגר"א [תוספת מעשה רב כו] נתן מתנות כהונה לכהן בדווקא בפרסיא שיתפרסם

⁹² החת"ם בשו"ת יו"ד שא, האדר"ת באגרותיו

⁹³ חת"ם לחולין קלו: ד"ה כר' אילעאי ועוד כתבו דהוא משום שראה"ג הוא תמורת עבודתם בית המקדש שניתן לאבנט הכהן ולפיכך היום שאין ביהמ"ק הקילו. ובחזו"א שביעית סי' ב [ו] כתב שאין נוהגים כן כיון שהיום מעלים לכהונה ע"פ עצמם

⁹⁴ בית הלל לשו"ע שלג שכתב שהעידו כן לפניו

⁹⁵ הפרי חדש בקונטרס אחרון לסי' סא, וכתב שהעידו לפניו עדי שקר ובעיין זה כתב הברכי יוסף שלג, ובצה"ל סקל"ב כתב שכונת הבית הלל שאינו נוהג מדאורייתא וק"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

עוף שהרג⁹⁶ את הנפש פטור מלשלח מפני שהוא מצווה להביאו לבית דין לדון אותו ונאמר שְׁלַחְתָּ שְׁלַח יצא זה שאין אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לבית דין. וכן מטעם זה⁹⁷ עוף שהוקדש לקרבן פטור מלשלח מכיון שהוא מצווה להביאו למקדש להקריבו.

⁹⁶ רמב"ם הלכות שחיטה פרק יג הלכה כא
⁹⁷ לח"מ ומעשה רקח שם הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

